

В. А. Савченко

Велесова книга

ВЕЛЕСОВА КНИГА – зібрання текстів, у яких йдеться про слов'янську (в основному праукраїнську) історію та міфологію. Попри те, що лінгвісти і медієвісти довели, що мова та зміст пам'ятки не дозволяють визнати її автентичною, деякі історики вважають текст оригінальною пам'яткою, серед них – *Б. Яценко*, автор перекл. В. к. українською мовою. 2004 у Києві видруковано 8-е видання В. к. українською мовою.

Прибічники автентичності твору стверджують, що його написано в 9 ст. і знайдено 1919 у Харківській губ. полковником російської армії А. Ізенбеком, який опинився в еміграції. Кириличний текст був випалений на дубових дощечках 38 × 22 см, нанизаних на ремінець. Після смерті А. Ізенбека у 1941 таблиці В. к. зникли, збереглися лише машинописні копії та фотокопія однієї з табличок. Ці копії оприлюднив у Брюсселі російський журналіст-емігрант Ю. Миролюбов (його вважають одним із найбільш ймовірних авторів В. к.), намагаючись довести їхню автентичність.

У В. к. йдеться про події від 640 р. до н. е. (переселення слов'ян у Карпати «під проводом Ора»), до серед 9 ст. н. е. (часи Аскольда). Більшість науковців вважає пізньою компіляцією сюжети, пов'язані з переселенням слов'ян на Прип'ять під проводом трьох братів – Кия, Пащека (Щека), Горовато (Хорват – Хорив); боротьбою Кия проти ґотської навали (4 ст. н. е.); правлінням у Києві роду Либідь–Славер–Сережень. Не менш сумнівним є твердження про те, що після припинення цього роду встановилося правління віча, яке обирало князя, зокрема таким виборним князем був Святояр, якого вбив Аскольд I (у В. к. стверджується, що Аскольдів було два), і що після Аскольда I правив Дір (грек з походження), вбитий Аскольдом II.

В. к. спочатку набула поширення у колах російських емігрантів – прибічників панславістських концепцій, однак згодом її стали популяризувати і деякі українські публіцисти у діаспорі (а в останні роки і в Україні), вибудовуючи на цій основі цілком фантастичну історію походження українського етносу й держави.

Рекомендована література

1. Лесной С. Русь, откуда ты? Вінніпег, 1964;

2. Велесова книга. Гааґа, 1970;
3. Білодід О., Киркевич В. З історії «Велесової книги» // Дніпро. 1990. № 4;
4. Яценко Б. «Велесова книга» – пам'ятка IX ст. // Хроніка–2000. 1995. № 1;
5. Шилов Ю. «Велесова книга» та актуальність прадавніх учень. К., 2001;
6. Шульман Л. Велесова книга: «романтики» проти фахівців // Сучасність. 2005, 4 квіт.

Бібліографічний опис:

Велесова книга / В. А. Савченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-32671>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).